

Vrijheid grootste drijfveer om zzp'er te worden

Ondernemen is in. Nederland telt inmiddels bijna één miljoen zelfstandig ondernemers - dat is één op de zeven werkende inwoners. De zekerheid van een vast dienstverband weegt niet meer op tegen de vrijheid van het ondernemerschap.

Brenda van Osch

Je vaste baan aan de wilgen hangen en 'je kunstje' voor voor eigen rekening doen. Zelf bepalen welke opdrachten je doet voor wie en wanneer. Vooral voor kenniswerkers lonkt de vrijheid in de wetenschap dat ze in de huidige arbeidsmarkt zo weer een betrekking in loondienst hebben. 'Ik heb een laptop en ik kan iets'

Wie vijftien jaar geleden zei dat hij voor zichzelf wilde beginnen, werd niet zelden meewarig aangekeken. Dag en nacht (c uitdrukking 24/7 bestond nog niet) sappelen voor een slecht belegde boterham, wie had daar nu zin in?

Hoe anders is dat nu. Ondernemen is in. Je vestigen als zelfstandige zonder personeel (zzp'er) getuigt van kracht, van onafhankelijkheid en van kunde. Vakmensen zijn het anno 2008 die hun baas vaarwel wuiven en zichzelf gaan verkopen.

Nederland telt inmiddels bijna één miljoen zelfstandig ondernemers - dat is één op de zeven werkende inwoners. Hun aantal is de laatste jaren sterk gegroeid. De aanwas bestaat vrijwel geheel uit zzp'ers. In 2006 nam hun aantal met bijna 5 procent toe tot 340.000 (exclusief boeren), aldus cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De cijfers over 2007 zijn nog niet openbaar, maar 'laten een even spectaculaire groei zien', zegt onderzoeker Michiel Vergeer.

De opmars van de zzp'er begon een jaar of tien geleden aan de onderzijde van de arbeidsmarkt. Vrachtwagenchauffeurs, kappers en bouwvakkers begonnen voor zichzelf. Ze verkochten hun diensten aan particulieren ('Piets klussenbedrijf') of lieten zich als onderaannemer inhuren, bijvoorbeeld door hun oude baas. Deze groep zogeheten blauweboorden-zzp'ers groeit nog steeds. Zo steeg het aantal zzp'ers in de bouw de afgelopen twee jaar met 31 procent tot bijna 70.000, aldus een recente telling bij de Kamer van Koophandel. Maar ook in andere branches groeit het aantal eenpitters. In de zorg en de postbezorging; onder hoveniers, schippers, begrafenisondernemers.

Toch is het een andere groep die nu voor de groei zorgt. Het fenomeen zzp'er is doorgestoten tot de bovenlaag van de arbeidsmarkt. De aanwas van zelfstandigen is nu vooral op het conto te schrijven van de zelfstandige professionals: organisatieadviseurs, interim-managers, trainers, ICT'ers, marketeers, advocaten, accountants en creatievelingen als ontwerpers, tekstschrijvers en mediaprofessionals. Hbo'ers en universitair geschoolden dus. De branche met het hoogste aantal zzp'ers is niet langer de bouw, maar de zakelijke dienstverlening.

'De nieuwe zelfstandigen zijn mensen met flink wat jaren werkervaring', zegt Marleen Jansen, kennismanager mkb bij Rabobank Nederland. In samenwerking met de Federatie afbouwbedrijven schreef het economisch beleidsonderzoeksbureau EIM samen met de Rabobank eind vorig jaar het rapport 'Van onbemind

tot onmisbaar' over de groeiende groep zzp'ers. 'De waarde van deze werknemers is hun kennis. Na verloop van tijd denken ze: dat kunstje kan ik zelf ook wel.'

De stap van werknemer naar zelfstandige is tegenwoordig een stuk minder groot dan vroeger, meent Marjan van Noort, directeur van FNV Zelfstandigen. Deze vakbond voor zzp'ers heeft inmiddels 10.000 leden, van wie er 5000 werken in de zakelijke dienstverlening en 1100 in de ICT. 'Van werknemers op dit niveau wordt verwacht dat ze zelfstandig en projectmatig werken. Eigenlijk wordt aan hen ondernemerszin gevraagd. Dan is het ook niet verwonderlijk als een deel daadwerkelijk voor zichzelf begint.'

Maar waarom? Wat motiveert deze werknemers om hun arbeidscontract aan de wilgen te hangen en zelfstandig te worden? 'Vrijheid', zegt organisatieadviseur Arjan van den Born, die een proefschrift schrijft over de succesfactoren van zelfstandige professionals. 'Deze groep werknemers wil zelf bepalen wat voor opdrachten ze doen, voor wie ze werken en wanneer ze dat doen.'

Van den Born enquêteerde in samenwerking met de Universiteit Antwerpen en de Universiteit Utrecht de afgelopen maanden via internet ruim 1450 hoogopgeleide zelfstandige kenniswerkers. Hij vroeg onder meer naar hun startmotieven. Als belangrijkste reden noemt 65 procent 'meer vrijheid en flexibiliteit om mijn eigen tijd in te delen'. Goede tweede: 'Ik wilde meer autonomie/eigen baas zijn.'

De antwoorden van de geënquêteerden lopen over van enthousiasme om de touwtjes in handen te nemen. 'Ik ga eindelijk doen waar ik goed in ben, en op mijn manier', schrijft iemand. Een ander: 'Hier ligt mijn hart.' Toch spreekt er ook onvrede uit. Duidelijk is dat veel zzp'ers in hun baan niet langer hun ei kwijt konden. De organisatie bekleemde hen. Als eenpitter verwachten ze hun talenten beter te kunnen benutten. Zo denkt een kwart meer kwaliteit te kunnen leveren. Van den Born: 'Veel werknemers die voor zichzelf beginnen, vinden dat ze stilstaan in het bedrijf. Ze zijn uitgekeken op de werkverhoudingen. Ze willen met hun vak bezig zijn, maar zijn tijd kwijt aan vergaderingen en politieke spelletjes.'

Praktische voordelen

De uitkomsten stroken met de motieven die Frans Pleiester, onderzoeker bij het EIM, ontkende in gesprekken met zzp'er

De uitkomsten sluiten niet de motieven die Frans Heijster, onderzoeker bij het EIM, optekende in gesprekken met zzp'ers. 'Veel mensen werken allang niet meer alleen voor het geld, maar om mensen te ontmoeten, ervaringen op te doen, zichzelf te ontplooiën. Als dat niet meer lukt binnen een organisatie, dan doen ze het daarbuiten.'

Ook de praktische voordelen lonken. Als eenpitter kun je werken op je eigen voorwaarden - vanuit huis, in deeltijd en op momenten dat het schikt. Jonge ouders, vooral vrouwen, zien in het ondernemerschap de mogelijkheid om hun ambities te combineren met de zorg voor een gezin. Inmiddels is één op de vier zzp'ers een vrouw, aldus het EIM/Rabobank-rapport. Eenzelfde

flexibiliteit zoekt een deel van de ouderen. Eén op de zes zzp'ers is 55 jaar of ouder, zo blijkt uit inventarisatie door de Universiteit Tilburg en de Rabobank. Jansen: 'Deze mensen willen blijven werken, maar niet altijd vijf dagen per week of het hele jaar door.'

Ouderen zijn sowieso een groep in opkomst onder de zzp'ers. De gemiddelde starter is 37 jaar, maar het aandeel vijftigers neemt toe. Pleijster: 'Deze groep krijgt binnen klassieke organisaties niet meer de kans om zich verder te ontwikkelen. Als zelfstandig adviseur of interim-manager kunnen ze nog jaren op hoog niveau doorgaan. Ook na hun pensioen.'

Opvallend is dat één op de tien zzp'ers in de enquête van Van den Born aangeeft noodgedwongen voor zichzelf te zijn begonnen. Het is een bekend fenomeen aan de onderkant van de markt. In de zorg bijvoorbeeld werden alfa-hulpverleners de laatste jaren gedwongen zich als zelfstandige te verhuren. En als TNT Post duizend man ontslaat, begint een deel voor zichzelf. Motivatie: beter dan werkloos zijn. Blijkbaar geldt dit motief ook voor hoogopgeleide kenniswerkers. Veelal zijn het oudere werknemers, blijkt uit de antwoorden, die ondanks hun kennis en ervaring niet meer aan de bak komen. Maar ook een ander 'smetje' kan de weg naar de arbeidsmarkt hebben afgesneden, een psychiatrisch verleden bijvoorbeeld, of ontslag na een arbeidsconflict.

Meer geld is natuurlijk ook een reden om te gaan ondernemen. In de enquête noemt 29 procent het als startmotief. Juist in de zakelijke dienstverlening kan een zelfstandige veel geld verdienen. Met deze groep heeft Kees de Kruiff, directeur van ZZP Oké, te maken. Hij biedt eenpitters de mogelijkheid om in een eigen bv te werken, maar tegelijkertijd sociaal verzekerd te zijn. 'Mijn klant is gemiddeld eind dertig en werkt in de financiële dienstverlening of ICT. Hij wordt gedetacheerd bij klanten. De baas vangt daarvoor 150.000 tot 200.000 euro per jaar, terwijl mijn klant een salaris van zo'n 75.000 euro krijgt. Er komt een dag dat hij bedenkt dat hij als zelfstandige óf veel meer kan verdienen in hetzelfde aantal uren óf hetzelfde kan verdienen terwijl hij alle schoolvakanties vrij is.'

Een drempel om aan de slag te gaan is er nauwelijks. De economie groeit vooralsnog, de beroepsbevolking krimpt en vergrijsd. Vraag naar zelfstandige professionals is er genoeg. Om hun concurrentiepositie te bewaken houden bedrijven het aantal werknemers in vaste dienst laag; een steeds groter deel van het werk besteden ze uit. Er zijn al bedrijven - trainingsbureau de Baak bijvoorbeeld - die overwegend varen op wittenboordzelfstandigen, zoals dienstverlenende zzp'ers ook wel worden genoemd. Ook pieken in het werk worden met externe krachten opgevangen. 'We zien dat vaak bij aanbestedingen door de overheid', zegt Van Noort van FNV Zelfstandigen. 'Bedrijven dingen mee naar een opdracht waar ze eigenlijk niet de capaciteit voor hebben. Krijgen ze de klus, dan huren ze zelfstandigen in om een groot deel van het werk te doen.'

Externe professionals zorgen bovendien voor de broodnodige nieuwe ideeën, zegt Van den Born. 'Bedrijven moeten innoveren. Ze zijn continu op zoek naar nieuwe producten en diensten. Om op goede ideeën te komen is er behoefte aan nieuw bloed.'

Door internet is de weg naar de klant snel gevonden. 'Zet je cv vrijdagavond op Monsterboard.nl en maandagochtend zit je mailbox vol', aldus De Kruiff. Ook een website is zo gebouwd

en biedt de mogelijkheid jezelf te presenteren. Omdat de nieuwe zzp'er ervaren is, heeft hij al een netwerk. Een rondje bellen en afspraken maken met oude klanten en contacten staat vaak al garant voor opdrachten. Niet zelden werkt de kenniswerker in kwestie ook nog gewoon voor de oude baas.

De zelfstandige professional heeft bovendien weinig meer nodig dan een computer, een telefoon en een auto. Werken doet hij, zeker in het begin, vanuit huis. 'Ik heb een laptop en ik kan iets', zoals Irene Oetelmans, sinds kort zelfstandig hr-manager, het samenvat. Vergeleken met bijvoorbeeld een boer die moet investeren in land, vee en machines is het financiële risico dat de kenniswerker neemt gering. Het enige wat hij opgeeft is zijn vaste arbeidscontract.

De waarde daarvan wordt door veel zelfstandigen naar de prullenbak verwezen. 'Schijnzekerheid', oordeelt zelfstandig ICT-consultant Marcello Geerts. Toen het slecht ging met een voormalige werkgever stond een deel van zijn collega's binnen een halfjaar op straat. Ondanks hun vaste aanstelling. Ook het overheidsvangnet van WAO, VUT en WW is geen reden meer om in loondienst te blijven. Uitgehouden, luidt het oordeel.

De overheid stimuleert juist het ondernemerschap. Zo hebben kleine ondernemers sinds 1 januari 2007 recht op een forse extra belastingaf trek en krijgen per 1 juli 2008 zwangere zelfstandigen een verlofuitkering. Recente kabinetsplannen reppen van het loslaten van de norm van 1225 werkuren per jaar en het versoepelen van pensioenoverdracht en de toegang tot arbeidsongeschiktheidsverzekeringen.

Blijkbaar vinden veel werknemers dat ze de gok wel kunnen wagen. 'Het is een keuze uit luxe', oordeelt Jansen van de Rabobank. 'Veel huishoudens hebben anderhalf of twee inkomens. Daardoor kunnen ze het zich veroorloven dat een van de twee partners zijn baan opgeeft. Loopt het bedrijf niet volgens plan, dan is er altijd nog een inkomen over.'

Veel zelfstandigen denken bovendien dat ze ieder moment weer terug kunnen. 'Als ik wil heb ik zo een baan in loondienst', zegt 57 procent van de zzp'ers in het EIM-Rabobank onderzoek. Arrogant? Best wel. Reëel? Wat de arbeidsmarkt betreft waarschijnlijk wel. De vraag is alleen of de professionals die de vrijheid van het ondernemerschap hebben geroken, nog passen in het keurslijf van een bedrijf.

Bijschrift

Foto:

'Ik werkten slotte voor het geld'

Marcello Geerts (38)

was: ICT-consultant bij Centric

is: zelfstandig SAP-ontwikkelaar

zelfstandig sinds: april 2006

motief: betere verdiensten

'Via Centric werd ik bij klanten gedetacheerd. Verkocht, aan de hand van mijn cv. Ik was altijd goed verkoopbaar. Ik dacht bij mezelf: maakt het dan nog uit welk bedrijfslabel eraan hangt? Ik kan beter mezelf gaan verkopen.

Ik zocht meer vrijheid, de ruimte om overdag een uurtje aan privé zaken te besteden. Niemand aan wie ik nu verantwoording schuldig ben. Ik werk ook alleen nog in de Randstad. Als ik alleen een opdracht kan krijgen aan de andere kant van het land, dan wacht ik liever een maandje. Bij een clubje horen, dat heb ik niet meer nodig. Er was een tijd dat ik het leuk vond om 's avonds te vergaderen en collega's te zien, tegenwoordig ben ik liever bij mijn gezin.

Geld is de andere drijfveer, ik werk tenslotte om te verdienen. Een klant betaalt 100 tot 120 euro per uur. Voorheen kwam maar 30 tot 40 procent daarvan bij mij terecht, nu tussen de 85 en 90 procent. De rest gaat naar een agent. Het verschil daartussen is bizar.

Ik ben niet bang om zonder werk te zitten. Er is een groot tekort aan SAP-specialisten. Bovendien, een vaste baan geeft ook maar schijnzekerheid. Ik heb een reserve opgebouwd, dat biedt zekerheid genoeg.'

'Ik hou van snel resultaat'

Irene Oetelmans (40)

was: hr-manager bij Quote Media (tegenwoordig Hachette Filipacchi Media)

is: eigenaar Employcare, advies en ondersteuning in hr

zelfstandig sinds: februari 2007

motief: vakinhoudelijk verbreden

'In mijn carrière zat ik vakinhoudelijk al snel aan mijn plafond. Overstappen naar een grotere organisatie, met meer verantwoordelijkheden, was een logische stap, maar dat leek me meer van hetzelfde. Toen er bij Quote Media gereorganiseerd werd, heb ik dat aangegrepen om voor mezelf te beginnen. Ik dacht: ik heb een laptop en ik kan iets. Dus ben ik mezelf gewoon gaan verkopen.

Vorig jaar heb ik goed gedraaid, dus ik kan het me veroorloven om kritisch te zijn op het werk dat ik aanneem. Ik neem bewust opdrachten aan waarin ik mijn ei kwijt kan. Naast de grote concerns waar ik als interim-adviseur werk, zijn mijn klanten bedrijven die te klein zijn om een hr-afdeling te hebben, maar zo groot dat de directie het er niet meer bij kan doen. Daar kan ik creatief werk leveren, afgestemd op de behoeften van het bedrijf. Je ziet snel resultaat en daar hou ik van.

Ik ben geen ondernemer pur sang. Voordat ik begon had ik helemaal niet nagedacht over alle administratieve zaken als pensioen en verzekeringen. Ik zeg ook niet dat ik nooit meer in loondienst ga, maar voorlopig ben ik erg tevreden. Ik maak als zelfstandige meer uren dan voorheen, maar het levert veel meer voldoening op.'

'Nu kan ik helpen op school'

Jos Dilven (48)

was: kennismanager mkb bij Rabobank Nederland

is: eigenaar Dilven Marketing & Onderzoek

zelfstandig sinds: september 2007

motief: betere balans werk en privé

'Ik heb lang getwijfeld voor ik mijn baan opzegde. Zeventien jaar heb ik bij de Rabobank gewerkt, dat laat je niet zomaar los. Toch bleef het knagen. Ik vond het steeds moeilijker om gemotiveerd te blijven, wilde niet iemand worden die nog twintig jaar móét.

In de loop der jaren ben ik het ook steeds belangrijker gaan vinden om meer tijd te hebben voor mijn gezin. Op de school van mijn dochter worden binnenkort de klassen heringedeeld en ik ga helpen tafels sjouwen. Nu ik als zelfstandige werk, kon ik eindelijk eens ja zeggen. Daar hecht ik waarde aan.

Ik werk hard, maar met zo'n vrijheid dat het me veel minder belast. Vroeger zat ik vrijdagavond uitgeput op de bank, nu heb ik nog energie over. Mijn beste ideeën komen om halfzes 's morgens; 's middags moet je me niet te ingewikkelde dingen vragen. Nu ga ik mee in dat ritme. Daardoor doe ik mijn werk spelenderwijs. Ik werk veelal voor grote bedrijven, van verzekeraars tot de vleesindustrie. Ik adviseer ze bij het opstellen van hun marketingbeleid en marktonderzoek en help bij het uitvoeren ervan. De afwisseling is spannend, ieder bedrijf zit weer in een andere fase, met andere problemen. Wat ik leer in de ene sector, pas ik toe in de andere.

Inmiddels ben ik met mijn broer een tweede bedrijf aan het opzetten. We kweken fruitrassen en adviseren erover, een oude hobby van ons. Als ik 's middags een beetje instort, ga ik een uurtje bomen snoeien.'

Copyright (c) 2008 Het Financieele Dagblad

Metadata

Bron	FD.nl, zaterdag 08 maart 2008, 00:00
Auteur(s)	Osch, B. van

Om reacties te kunnen plaatsen moet u ingelogd zijn. Ga naar 'Mijn FD' om in te loggen.

REACTIES 0 van 0

